לד: כל הפסולין פרק שלישי זבחים

ופסול תיובתא דריש לקיש תיובתא: וכולן שקיבלו כו': בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן פסול מהו שיעשה שירים אמר ליה אין (א) עושה שירים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו רב זביד מתני הכי בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן כוס פסול מהו שיעשה שירים אמר ליה פסול גופיה מאי סבירא לך אי פסול משוי שירים כוס פסול נמי משוי שירים אי פסול לא משוי שירים כוס פסול נמי לא משוי שירים רב ירמיה מדיפתי מתני הכי בעא מיניה אביי (מרבא) [מרבה] [א] כוס מהו שיעשה את חבירו דחוי או שירים אמר ליה פלוגתא דרבי אלעזר ברבי שמעון ורבנן דתניא למעלה הוא אומר ואת [ב] דמו ישפך למטה הוא אומר ואת כל דמה ישפך מנין לחטאת שקיבל דמה בארבעה כוסות ונתן מתנה אחת מזה ומתנה אחת מזה שכולן נשפכין ליסוד תלמוד לומר ואת כל דמה ישפך יכול נתן ארבע מתנות מכוס אחד יהו כולן נשפכין ליסוד תלמוד לומר ואת דמו הא כיצד הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אלעזר ברבי שמעון אומר מנין לחטאת שקיבל דמה בארבעה כוסות ונתן ד' מתנות מכוס אחד שכולן נשפכין ליסוד תלמוד לומר ואת כל דמה ישפך והכתיב ואת דמו ישפך א"ר אשי ההוא למעוטי שירים שבצואר בהמה: קיבל הכשר ונתן לפסול כו': וצריכא דאי אשמעינן פסול הוה אמינא [ג] מאי פסול טמא דחזי לעבודת ציבור אבל שמאל לא ואי אשמעינן שמאל דאית ליה הכשירא ביום הכיפורים אבל כלי חול לא ואי אשמעינן כלי חול משום דחזו לקדושינהו אבל הנך אימא לא צריכא וליהוי ליה דחוי אמר ליה רבינא לרב אשי הכי אמר רב ירמיה מדיפתי משמיה דרבא הא מני חנן המצרי הוא דלית ליה דחויין דתניא חנן המצרי אומר אפי' דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו רב אשי אמר כל שבידו לא הוי דחוי אמר רב שייא כוותיה דרב אשי מסתברא מאן שמעת ליה דאית ליה דחויין רבי יהודה דתנן ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם ושמעינן ליה דאמר כל שבידו לא הוי דחוי דתניא רבי יהודה אומר כוס אחד היה ממלא מדם התערובת וזורקו זריקה אחת כנגד היסוד ש"מ כל שבידו לא הוי דחוי ש"מ גופא תניא רבי יהודה אומר כוס אחד היה ממלא מדם התערובת שאם ישפך אחד מהם נמצא שהוא [ה] מכשירו אמרו לו לרבי יהודה והלא לא נתקבל בכלי מנא ידעי אלא שמא לא נתקבל בכלי אמר להן

פסול מהו שיעשה שירים. לדם שבצואר בהמה ולא יהיה עוד תקנה או יחזור הכשר ויקבל ויזרוק כפסול שקבל לא מיבעיא דהתנן יחזור הכשר ויקבל אלא בפסול שזרק [כ] מיבעיא ליה כדפירש בקונטרס וממתני' ליכא למידק קבלו אין זרק [כא] לא דאיכא לאחויי כדאמרינן בפירקין לעיל לא תימא זרקו לא אלא אימא שחטו לא [כב] ומיהו למאן דאמר שלא במקומו כמקומו דמי מוכח לעיל דהוא הדין בזרק הפסול שיחזור הכשר ויקבל וה"ר אפרים מפרש דהכן בעיא אמתני' דכל הפסולין שעלו לא ירדו קאי דלכתחלה לא יעלו וקמיבעיא [כג] אם זרק פסול מהו שיעשה שירים להיות נשפכין לכתחלה ליסוד כמו בכל שירי הדם או [כד] לא ואסור לזורקם לכתחלה וישפכו לאמה וקשה לפי' זה דהוה ליה למימר מהו שיעשה שירים או דחוי כדקאמר באידך בעיא כוס מהו שיעשה את חבירו שירים או דחוי ועוד אמרינן בהדיא בריש מסכת מעילה (דף ה.) גבי חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס הא קמ"ל דאע"ג דקיבל פסול וחרק [כה] וקבל כשר חרק נמי כלום [כו] (פסול) מאי טעמא שירים נינהו ופריך והא בעי מיניה ר"ל מר' יוחנן פסול מהו שיעשה שירים וא"ל [כז] אין עושה שירים כי אם חוץ לזמנו [כח] מאי לאו אבל שאר פסולין אינן עושים שירים ומאי קשיא ליה הא מודה ריש לקיש דלכל [כט] היותר שירים הוי אבל מיבעיא ליה דשמא אפילו דחוי הוי ואם כן ממה נפשך אין טעון כיבוס ול"נ דלא קשיא מידי דאי שירים הוי א"כ הוי כשאר דמים כשרין שהשירים נשפכין ליסוד אבל שירים דקאמר התם דאין דמה טעון כיבוס היינו שירים ופסול אבל קשה [ל] (בסיפא) דקאמר מאי לאו כל מאשר פסולין ומאי פריך אי שאר פסולין אינן עושים שירים א"כ ליהוי דחוי וכל שכן דאין דמה טעון כיבוס אבל לפי' רש"י אתי שפיר דאי אינו עושה שירים יחזור הכשר ויקבל והוי דם כשר וטעון כיבוס. כרו"ך: **למעוטי** שירים שבצואר בהמה. והא דאמר (לעיל כה.) דצריך שיקבל כל דמו של פר היינו למצוה: **ולהוי** דחוי. [לא] תימה אם נתן לפסול מה בכך מעשה אילטכא הוא מי גרע מנתן על האבן שהרי לא פריך הכי אמתניתין דאמר פרק הוציאו לו (יומא נג:) דקתני יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל ועוד תיקשי ליה קרא דמייתי לעיל בפרק קמא (דף יד.) וזרקו הכהנים [לב] (את הדם) ונראה דהא דפריך וליהוי דחוי לא קאי אותן לפסול דאין זה אלא מעשה אילטכא בעלמא אלא פריך אנתן לכלי חול ואנשפך מן הכלי על הרצפה: **כל** שבידו לא הוי דחוי. [לג] ענפיו מרובין מעליו דסוכה (דף לג.) אין זה בידו כיון דאין ממעטין ביום טוב וגבי כסוי הדם (חולין דף פו.) דקרי ליה דחוי כשכיסהו הרוח ונתגלה כיון דאין מצוה לבטל הדחוי [לד] לא חשיב בידו ולא דמי להכא דמצוה לאוספו והפריש קרבן והמיר דת דלעיל בפרק קמא (דף יב:) אין זה קרוי בידו [לה] כיון דאין דעתו לחזור:

פסול מהו שיעשה שירים. מי שהוא פסול לעבודה: **מהו שיעשה שיריים.** אם קבל חורק מהו שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק ויכשר הקרבן מי אמרינן כיון דזרק פסול שויה לדם שבצואר שיריים ותו לא מיחזי לזריקה או דלמא לא אלימא זריקת פסול לשוייה לדם שבצואר בהמה שיריים ויחזור הכשר ויקבל: **אין לך** **זריקה.** פסולה שעושה את השאר שירים אלא זריקה במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו: **הואיל ומרצה לפיגולו.** הואיל והויא זריקה מן התורה למיקבעיה פיגול ופסול: **כוס פסול.** כגון שילא מהו שיעשה לדם שבצואר שירים אם זרקו כהן כשר לזה ולא יהא תקנה לקרבן שיחזור ויקבל: **פסול גופיה מאי סבירא לך.** אדם פסול שזרק מאי סבירא לך בשירים שבצואר בהמה דלא קמיבעיא לך: **כוס מהו שיעשה את חבירו דחוי או שירים.** כגון חטאת שקבל דמה בשני כוסות ונתן כל מתנותיו מאחד מהן חבירו שירים הוא ונשפך ליסוד דכתיב ואת כל הדם ישפך וגו' (ויקרא ד): **או דחוי הוא.** דמייה בידים שלא ניתן ממנו על הקרנות וישפך לאמה שבעזרה המוליכה דמים לנחל קדרון: **למעלה.** בפרשה הוא אומר בשעיר נשיא בשירי הדם ואת דמו ישפך ולא כתיב כל דמו: **למטה.** בחטאת יחיד הוא אומר ואת כל דמה ישפך: **והן נשפכין לאמה.** דכוס עושה את חבירו דחוי: **למעוטי שירים שבצואר בהמה.** שהן נעשין שירים על ידי הדם הנתקבל וישפכו לאמה: **ולריכא.** לאשמועינן דלית להו תקנה בחזרה: **דחוי לעבודת ציבור.** כגון טמא דחזי לכתחלה בציבור הלכך גבי יחיד איכא תקנתא בחזרה: **ביום הכיפורים.** נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **וניהוי דחוי.** דהא נראה ונדחה ומאי אית ליה תקנתא בחזרה: **אפילו דם.** שעיר הנעשה בפנים: **בכוס.** ומת המשתלח לא נדחה הדם אלא מביא שעיר אחר ומזווג להדם וכשר הדם למתנותיו וזה ישתלח. ולשון אפילו דנקט משום דשלשה מחלוקות בדבר איכא למאן דאמר אפילו בעלי חיים נדחים דקתני ואם משהגריל מת אחד מהן יביא שנים ויגריל עליהם כבתחילה והנשאר ידחה ואיכא למאן דאמר מביא חבירו שלא בהגרלה דבעלי חיים אין נדחין והגרלה לא מעכבא אבל דם בכוס ומת המשתלח ישפך הדם דשחוטין נדחין ואין חוזרין ונראין ואתא חנן המצרי למימר אפילו דם בכוס מזווג ליה אחר: **שבידו.** לתקן להחזיר כי הנך דמתניתין אבל ההוא דמשתלח אין בידו מי יימר דיהבי ליה אחריני: **ימות המשתלח.** דאידחי ליה ויביא שנים אחרים: **מדם התערובת.** של פסחים: **וזורקו זריקה אחת.** כדין פסח: **כנגד היסוד.** לאפוקי קרן דרומית מזרחית כדאמרי' לקמן שאם נשפך דמו של אחד מהן על ידי שהן רבים ונבהלים לעשות נמצא כוס זה מכשירו שהרי כולם מעורבים בו ואי משום דאיערוב בדם התמצית אמרינן לקמן רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם ולא אמרינן אידחי ליה כשנתערבו הואיל ובידו לאוספו: **והלא.** זה שנשפך: **לא נתקבל בכלי.** היאך יהיה כשר הא קיימא לן נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול: **מנא ידעי.** רבנן שלא נתקבל והלא לא מעשה היא אלא סברא היא בעלמא דחייש לשמא נשפך דמו של אחד מהן: **שמא לא נתקבל.** ונמצא זורק דם פסול:

אף

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פרק א מהלכות פסה"מ הלכה כח:
כה ב מיי' פ"ב שם הלכה כא:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד, ל

גליון הש"ם

[גמ' אמר ליה אין עושה שירים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו. [חוץ] למקומו ילפינן מחוץ (נו) [לזמנו] תוס' מנחות דף טט ע"א ד"ה והדר וכו' [תוס' ד"ה פסול וכו' ומיהו למ"ד שלא במקומו. לעיל (טו) [כו] ע"ב: בא"ד בזרק הפסול שיחזור הכשר ויקבל. עי' לקמן דף לג ע"א תוס' ד"ה וסקילנו:

ליקוטים

אלא שמא לא נתקבל בכלי. פירש בקונטרס [עי' מוסף רש"י] ולא תועיל הזריקה כיון שלא נתקבל דהוה ליה נשפך מצואר הבהמה. וקשה לר' מ"מ מספק יזרוק שמא תועיל הזריקה לאותו שנשפך אחר שנתקבל. ונראה לר' דהכי קאמרי ליה רבנן והלא [שמא] לא נתקבל [שמא] בכלי ונמצא מעלה פסולין על גבי המזבח דאסור כדאמרינן בכמה דוכתי ובהמזבח מקדש [לקמן פו ע"ב] שאם עלו לא ירדו אבל לכתחילה לא. אמר להם אף אני לא אמרתי אלא בנתקבל בכלי. כלומר יש לסמוך על זריזות הכהנים. ותלמודא מפרש למלתי' על ידי קושיא ותירוץ, מנא ידע, כהנים זריזין הן ויש לסמוך על זריזותן. ודוקא מדם הראוי להתקבל פריך שאותו דם פסול, אבל דם התמצית לא מצי פריך דאע"ג דלא נתקבל אינו פוסל אלא כמים בעלמא חשיב כיון שאין ראוי לכיפור אינו אסור להעלותו, ולא פריך מדם התמצית אלא משום דמעורב בו ומבטיל ליה ברובא דאפילו יהיה כן שיזרוק מאותו שנתקבל בכלי מה מועיל הרי כבר נתבטל בדם התמצית שאינו ראוי לזריקה, דדוקא בדם התמצית איכא לאקשויי הכי אבל בשאר דמים הנזרקים על גבי המזבח בהכשר לא פריך דליבטלו דליהוי כמאן דליתא דהא מודו רבנן לר' יהודה דעולין לא מבטלין אהדדי והלכך דם הנזרק בהכשר לא מצי מבטל ליה (תוס' רבנ"א פסחים סה.): כל שבידו לא הוי דחוי. (ובההיא) דהפריש קרבן ונשתמד בידו לחזור ואפ"ה אמרינן פרק קמא דזבחים [לעיל יב ע"ב] הואיל ונדחה ידחה, עוד אמרינן בזבחים פרק קדשי קדשים [לקמן נט ע"א] כל הקדשים שהיו שם כשנפגם המזבח פסולים הואיל ונדחו ידחו אע"פ שבידו לתקן. וי"ל דשאני התם שקיבל הכשר ונתן הפסול שבקבל יכול לתקן שיחזירנו לכשר. הלכך לא חשיב דיחוי (תוס' הרא"ש סוכה לג. ע"א):

שיטה מקובצת

[א]פסול מהו שיעשה שירים. פי"ה (מהו שיעשה שירים לדם שבצואר בהמה), ולא דק דהא לפרש בקבלה פסול ולא זרק, דהא תנן בהדיא יחזור הכשר ויקבל. וליכא למימר דבתם משום פסול מחשבה, דמחשבה לא פסלא אלא בראוי לעבודה. ולה"ק זרק נמי מפסול מחשב קבלו כו' (כצ"ל [illegible]): למעוטי שירים שבצואר בהמה. אם לא נתקבל כל הדם, שלא יהיו השירים הנשאר בצואר הבהמה לשפוך ליסוד אלא יספוך לאמה: הוה אמינא מאי פסול טמא דחזי לעבודת ציבור. ואע"ג דמהאי טעמא מסיק במעילה (דף ה:) דלהרצה עושה שירים, שאני הכא שלא עשה כלום והרי מעשה אילטכא הוא ויכול לומר ליפסל:

מסורת הש"ס

א) מעילה ה:, ב) [לקמן קיב. יומא מ: תמורה כג:], ג) יומא סא., ד) ת"כ ויקרא חובה פ"י ה"ד, ירושי' יומא פ"ה ה"ד, ה) [לקמן עד.] יומא סג: [מנחות נט: תמורה יג.], ו) [מנחות נט: ע"ש], ז) יומא סב. [מנחות נט:], ח) [לקמן פ. ע"ש] פסחים סה. ע"ש [תוספתא שם פ"ד ה"י] מנחות נט:, ט) ירושי' פסחים פ"ה ה"ח ע"ש, י) יומא נח:, כ) ע' פסחים עט., ל) יומא מז., מ) שם סב:, נ) שם סג:, ס) לעיל כה., ע) לקמן פג., פ) [ועיין היטב תו' סוכה לג. ד"ה נקטם ולקמן נט. תוס' ד"ה עד]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה אין לך זריקה עושה שיריים:

מוסף רש"י

אין עושה שיריים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו. שאם זרק מקצת הדם על מנת לאכול חוץ לזמנו וחוץ למקומו ישפך השאר וזרק שלא במחשבת פיגול לאו כלום הוא, אלא כל הדם שנשתייר נעשה שיריים יספול: הואיל ומרצה לפיגולו. הואיל וזריקת הדם חשובה היא כל כך דמרצה בפיגול, דקובעת בפיגול, דלעולם לא יקבע פיגול בכרת עד שעת זריקה (מעילה ה:): פלוגתא דראב"ש ורבנן. ת"ק סבר כוס עושה את חבירו דחוי ור"א בר"ש סבר כוס עושה את חבירו שירים (יומא נט: ובעין"י לקמן קיב.): דלית ליה דחויין. דלית ליה פיהא שדם דחוי בשביל חבירו שמת לומר ישפך הדם (יומא סג: ובעין"י מנחות נט:): אפילו דם בכוס. שכבר נשחט ומת המשתלח (יומא סג:): מביא חבירו. כלומר שעיר מן הספק יביא: ומזווג לו. וישלחנו לעזאזל אלמא לית ליה דחויין, לומר מת המשתלח אידחי ליה דם שבכוס ושפיכה בעי ויביא שנים אחרים: נשפך הדם. של השעיר הנעשה בפנים: ימות המשתלח. ויביא שנים אחרים. או אם מת המשתלח ישפך הדם. של חבירו על הקרקע ויביא שנים אחרים אלמא אית ליה דחויין: מדם התערובת. של פסחים שנתמלאו על הרצפה משום דחיישינן לאחד שנתקבל הדם אחד מן הפסחים נשפך לארץ ולא נזרק והפסח מכשרו בזריקה דהאי כוס, דקיי"ל נשפך הדם מן הכלי על הרצפה ואספו כשר: וזורקו זריקה אחת כנגד היסוד. כדין פסחים כדתנן באיזהו מקומן ודמן טעון מתנה אחת, ויצלנו שיתן כנגד היסוד, אלמא כיון דבידו לאלקטו לא הוי דחוי (מנחות נט.): שאם ישפך אחד מהם. לארץ ולא נזרק ממנו למזבח: שמא לא נתקבל בכלי. אותו שאתה רוצה לכשרו שמא לא נתקבל בכלי ותו לא מהניא ליה זריקה דתנן נשפך מצואר בהמה על הרצפה ואספו פסול כדאמרינן בפרק בתרא. (ועי' עוד בע"ב במוסף רש"י ד"ה וכיון, ספי' בלשון אחר (פסחים סה.):

שינויי נוסחאות

א] בכת"י ול' וק' מרבא, והההגה שבפנים איתה מן הלוקין בכ"ד וקי"ס: ב] ואת (שיטה וקי"ס): ג] ק"א אמינא הנך פסולים דחזו וכו' (שיטה) וכ"ה בפריד ובכת"י, ושם ליתא תיבות מאי פסול טמא, ונוסף שם אחר תיבת ציבור ומאי ניהו טמא. ועי' רש"י: ד] בכת"י דתנן וכל"ל (עשב"ג, דק"ס), יהול בפסחים סד ע"ל בגיור לשון קנת, ולפי"ז לא גרסי' בסמוך גופא, וכ"ה דק"ס: ה] בכת"י ול' נמצא זה מכשירו, וכ"ה גרסי' ובפסחים שם: ו] אין לך דבר, זריקה וכו' (בתה"י), וכ"ה בגמ' מעילה, ולא בכת"י אות ה: ז] זריקה השובה מן התורה למיקבעיה בפגול ובפסול (כת"י): ח] תיבת לזה ליתא בכת"י: ט] דרחייה בידים שלא נתן ממנו כצ"ל (שיטה): י] בכתב"י ודפ"ו שאין. ועי' רש"ס: יא] שנתקבל (שיטה): יב] לאשמועינן בכולהו כצ"ל (שיטה): יג] בקרבן צבור (פרי"ח): יד] נ"ל לו הדם (שיטה): טו] בכוס מביא חבירו ומזווג לו ויהיה בשר הדם כצ"ל (שיטה) וכ"ה בכתב"י אך בלא הפסים ויהיה כשר הדם: טז] ולהחזיר (כת"י): יז] הס"ד (שיטה):

ולפ"ז גם לכהן אחר ונבהלים לעשות הפ"ד וכנד"ו (תוס'): יח] שהרי מכולם מעורב בו (בתה"י): יט] נ"ל היה (כת"י): כ] שקבל וזרק כצ"ל (שיטה): כא] זרקו (הו"י): כב] לא דכיון דשחיטה כשרה בפסולין מהניא מחשבתו ומיהו וכו' כצ"ל (שמכ"י): כג] וקמיבעיא ליה אם זרק פסול מהו שיעשה מותר הדם שירים, כצ"ל (שמכ"י): כד] או דילמא הואיל ואסור לזורקם לכתחילה ישפכו לאמה כצ"ל (רא"ש): כה] וזרק וחזר וקבל (רא"ש) וכגמ' שם לפנינו: כו] כלום הוא (שיטה): כז] מתנת ואי"ל עד ומאי קשיא ליה מוקף כשני חצאי לבנה (שיטה), ולפ"ז אין למחוק תיבת בסיפא דבסמוך: כח] לזמנו כו' מאי לאו אבל כצ"ל, ובכ"י מאי לאו אפילו שאר פסולין ומאי קשיא וכו' (שיטה), ועי' תוס' מעילה ה ע"ב ד"ה אמר רב אשי דמגזור שם ג' הגירסאות: כט] נ"ל דלכל המתות (שיטה): ל] כפ"מ קשה מספרים דקאמרי כו' (שיטה), ועי' לעיל אות כח: לא] כפ"מ נוסף פי' הקונטרס דהא נראה ונדחה הוא משמע דאבולהו פריך ותימה כו': לב] הכהנים מדם (שיטה): לג] וענביו מרובים מעליו דהדס דמס' סוכה דפסול דאמר היכא דאשתור מע"ש הוי דחוי מעיקרא אע"ג דבידו להקנו אין זה בידו כו' כצ"ל (שיטה): לד] הדיחוי, דאין מצוה לגלותו. לשון הרא"ש (שיטה): לה] בידו אע"ג דבידו לעשות תשובה כיון כו' כצ"ל (שיטה):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com